

فصل چهارم : خاتمیت

خاتمیت : اعتقاد به اینکه سلسله پیامبران با بعثت پیامبر اسلام به انتها می‌رسد.

خاتمیت از ضروریات دین اسلام است و مسلمانان به حکم مسلمان بودن خود باید به این اصل اعتقاد داشته باشند چرا که این اصل بخشی از اسلام است و هر گونه شک و تردید در آن، انکار اسلام است.

پیامبر در بیانهای مختلفی به خاتمیت اشاره کرده‌اند که در منابع اهل تشیع و تسنن وجود دارد.

به عنوان مثال در غزوه تبوک پیامبر اسلام به حضرت علی فرمودند:

« تو برای من مانند هارون برای موسی هستی. با این تفاوت که پس از من پیامبری نخواهد بود »
کلمه خاتم به معنای مهری است که در انتهای نامه، بر روی کاغذ می‌زنند. پس خاتم بودن پیامبر اسلام به معنای سلسله نبوت با بعثت وی است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تقسیم‌بندی پیامبران

پیامبران با توجه به وظایف الهی خود به چند دسته تقسیم می‌شوند :

- ✖ گروهی که نبوت تشریعی داشته‌اند، یعنی دارای کتاب آسمانی و شریعت بودند. به این گروه یک سری قوانین به صورت مستقل وحی شده است و آنان وظیفه داشتند تا قوانین را به مردم ابلاغ و آنان را بر اساس همین قوانین راهنمایی کنند. تعداد این عده از پیامبران زیاد نبوده و در قرآن در سوره شوری به ۵ تن از آنان (حضرت نوح، حضرت موسی، حضرت ابراهیم، حضرت عیسی و پیامبر اسلام) اشاره شده است.
- ✖ گروهی که نبوت تبلیغی داشتند و وظیفه آنها ترویج و تبلیغ و استقرار شریعت پیامبران تشریعی بود.

- اکثر پیامبران از این گروه بودند (حضرت هود، صالح، لوط، اسحاق، یعقوب، یوسف)
- ✖ گروه سوم که اغلب پیامبران پیش از حضرت نوح بوده‌اند، وظیفه هدایت مردم در محدوده‌های کوچکتري را بر عهده داشتند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سؤالات مطرح شده در مورد خاتمیت

خاتمیت از ویژگیهای بزرگ پیامبر اسلام است.

این ویژگی سؤالات و شبهاتی را به وجود آورد که عبارتند از :

۱. چرا رسالت و نبوت پایان یافت؟
۲. چرا امت پیامبر از هدایت پیامبران تبلیغی محروم ماندند؟
۳. چرا این سلسله ادامه نیافت؟
۴. چرا شرایع و قوانین الهی پس از رحلت پیامبر اسلام پایان پذیرفتند؟
۵. چگونه اسلام می تواند با قوانین ثابت صادر شده در دوره پیامبر، نیازهای مردم را در تمامی ادوار پاسخگو باشد؟
۶. آیا با قوانین محدود، نیازمندیهای نامحدود انسان پاسخ داده می شود؟

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ادله ارائه شده توسط اسلام شناسان

در سالهای اخیر بسیاری از اسلام شناسان ادله ای ارائه کرده اند که ماضی آنها به شرح زیر است :

دین اسلام دارای پویایی، توانمندی، فرازمانی و فرامکانی است. این ادعا قابل اثبات است و دین اسلام دارای ساز و کارهایی است که قابلیت قانون گذاری و پویایی را در آن ایجاد کرده است. و این فرازمانی و فرامکانی بودن اسلام، به خاطر همین پویایی است. با مقایسه رسالت پیامبر اسلام با سایر پیامبران، می بینیم که رسالت پیامبر اسلام برخلاف سایر انبیاء زمان و مکان مشخصی ندارد و رسالت پیامبر ما جهانشمول بوده است.

خاتمیت در قرآن : همچنین قرآن، جهانشمول بودن رسالت پیامبر اسلام را بیان می کند.

از نمونه آیات قرآن که به صراحت درباره خاتمیت بحث می کنند می توان به آیه زیر اشاره نمود:

ما کان محمد ابا احد من رجالکم و لکن رسول الله و خاتم النبیین و کان الله بکل شیء علیما.

« محمد (ص) پدر هیچک از مردان شما نیست ولی فرستاده خدا و خاتم پیامبران است و خدا همواره بر

هر چیز داناست »

خاتمیت در احادیث : از میان احادیثی که به خاتمیت پیامبر اسلام اشاره می کند، می توان به همان فرمایش پیامبر به حضرت علی (ع) اشاره نمود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

حکمت فتم نبوت تبلیغی و تشریعی

- همان گونه که قبلاً گفته شد، پیامبران به سه دسته تقسیم می شوند
- بیشتر پیامبران الهی رسالت تبلیغ دین پیامبران تشریعی را داشتند.
- اسلام نه تنها به نبوت تشریعی بلکه به نبوت تبلیغی نیز خاتمه داد.
- حال باید ببینیم پایان یافتن نبوت تبلیغی با همه اهمیت آن در حفظ و احیای دین با چه فلسفه ای قابل تحلیل است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

حکمت فتم نبوت تبلیغی

علل تهدید نبوت

- ۱- بشر در گذشته ناتوان از حفاظت کتب مقدس خود بوده است.
  - ۲- بشر در تبلیغ و آموزش دین الهی، امکانات امروز را در دسترس نداشته است.
  - ۳- بشر در استخراج تکالیف خود از کلیات دین ناتوان بوده است.
- لذا، پیامبران پیاپی می آمدند تا جلو تحریف دین را بگیرند و رسالت یکدیگر را پشتیبانی کنند.
- اما این مسائل را در زمان اسلام و پس از ختم نبوت نمی بینیم چرا که:
۱. انسان توانایی لازم برای نگهداری از کتاب آسمانی را داشته است.
  ۲. در دوران اسلامی، علمای مسلمان، اسلام را آموزش می دادند و توانایی تبلیغ وجود داشته است.
  ۳. در زمان پیامبر اسلام، بشریت به بلوغ اجتماعی خاصی رسیده بود.
- به طور کلی در ارتباط با ختم نبوت تبلیغی می توان گفت که در زمان پیامبران گذشته انسانها توانایی جلوگیری از تحریف کتب الهی را نداشته اند و پیامبران الهی این مأموریت را داشته اند.
- اما در دوره خاتمیت این بلوغ وجود داشته است.
- پس می گوئیم: یکی از ارکان ختم نبوت بلوغ اجتماعی بشر در زمان نبوت پیامبر اسلام است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

کلم فتم نبوت تشریعی

الف . اسلام و مقتضیات زمان

سؤال ۱ : اگر اسلام به عنوان دینی که ۱۴۰۰ سال پیش برای سعادت بشر نازل شده

است آیا این دین و دستورات آن تا زمانی که انسانها در روی زمین

زندگی می کنند جوابگوی تمامی نیازهای بشر خواهد بود یا خیر؟

سؤال ۲ : بر چه اساس می توان ادعا کرد که آموزه های اسلام متناسب و هماهنگ با

مقتضیات زمان است؟

دو نگرش و راه حل نظری :

• اسلام با مقتضیات زمان تضاد داشته باشد.

• اسلام تسلیم زمان و مقتضیات شود.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

مراد از تفسیر مقتضیات زمان چیست؟

• تفسیر اول : انسان خود را با زمانه هماهنگ کند.

• تفسیر دوم : در طول زمان علایق و سلیقه های مردم را ملاک عمل قرار دهیم.

• تفسیر سوم : احتیاجات واقعی و نیازهای واقعی انسان (در هر زمان) ملاک عمل قرار بگیرد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

نیازهای انسان به دو دسته تقسیم می‌شوند :

۱. نیازهای اولیه و ثابت :

✱ نیازهای جسمانی   ✱ نیازهای روحانی   ✱ نیازهای اجتماعی

۲. نیازهای ثانویه و متغیر :

- نیازهای مربوط به گسترش زندگی و ضرورت‌های اجتماعی
- نیازمندی انسان به ابزار و وسایل زندگی

مقایسه نیازهای اولیه و ثانویه : نیازهای اولی مفرک بشر به سوی توسعه و کمال زندگی است، ولی نیازهای ثانوی ناشی از توسعه و کمال زندگی است در عین حال این نیازها، مفرک به سوی توسعه و کمال بالاتر است

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ب) ویژگیهای نظام قانونگذاری در اسلام و عناصر پویایی آن

شناخت ویژگیهای نظام قانونگذاری اسلام :

۱. ورود عقل در فریم قانونگذاری

در اسلام عقل به عنوان منبع قانونگذاری و تشریع در دین اسلام به رسمیت شناخته شده است بنابراین فقیهان عقل را در کنار کتاب و سنت و اجماع، چهارمین منبع احکام می‌دانند. علت اینکه عقل در اسلام پایگاه ویژه‌ای دارد این است که : عقل به عنوان ابزاری است در اختیار مجتهدین و فقهای اسلام به آنها کمک می‌کند. بنابراین مبتنی بودن احکام بر مصالح و مفاسد انسانی به عقل مجتهد و فقیه این امکان را می‌دهد که در شرایط مختلف زمانی و مکانی فتوای مختلفی بدهد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۲. اجتهاد قوه معرکه اسلام

- ✓ در اسلام یک سلسله قوانین ثابت وجود دارد و یک سلسله قوانین متغیر، با اجتهاد می‌توان میان متغیرات زمان و قوانین اسلامی هماهنگی ایجاد کرد.
- ✓ اجتهاد یکی از رموز پویایی اسلام و عامل انطباق آن با شرایط زمان است.
- ✓ مجتهد فردی است که در تمامی حوزه‌های علوم اسلامی و دینی و اجتماعی تخصص دارد و عالم به زمانه می‌باشد.

۳. مبتنی بودن احکام اسلامی بر مصالح و مفاسد واقعی

- ✓ از آنجا که شارع حکیم است، هر دستوری که صادر می‌کند، مبتنی بر مصالح و مفاسد فردی یا اجتماعی، دنیوی یا اخروی است.
- ✓ خداوند به عنوان حکیم مطلق و کسی که دین جاودانه اسلام را برای بشریت فرستاده است هیچگونه دستوری که مشتمل بر مفسده‌هایی در گمراهی بشر باشد صادر نمی‌کند. دین اسلام مبتنی بر رسیدن انسانها به سعادت واقعی و دوری از هر گونه شقاوت است.
- ✓ یکی از مؤلفه‌هایی که در این دین مورد توجه است مصلحت‌اندیشی در هر امری است که تشخیص آنها با کسی است که عالم به شریعت است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۴. توبه به احکام اولی و ثانوی

۱. احکام اولیه : احکامی هستند که مستند به نیازهای ثابت انسان‌ها و این

احکام جز در موارد خاص، قابل تغییر و دگرگونی نیستند.

احکام اولیه در ارتباط با چهار مورد بحث می‌کند

- ارتباط انسان با خویش
- ارتباط انسان با خدا
- ارتباط انسان با جهان هستی
- ارتباط انسان با هم‌نوع خود

۲. احکام ثانویه : احکامی هستند که در هنگام بروز ضرورت‌های فردی و اجتماعی

مقرر می‌شوند و مبتنی بر علل و انگیزه‌های ثانوی‌اند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۵. عدم توجه به شکل و صورت ظاهری زندگی

- ✦ اسلام هرگز به شکل و صورت ظاهر زندگی نپرداخته است. آموزه‌های دینی همه متوجه روح و معنا و راهی است که بشر را به آن هدف‌ها و معانی می‌رساند.
- ✦ در اسلام یک وسیله مادی و یک شکل ظاهری نمی‌توان یافت که جنبه تقدس داشته باشد و مسلمانان موظف باشند که آن شکل و ظاهر را حفظ کنند.
- ✦ از نظر دین هیچ مانعی ندارد که ما از ابزار و وسایل جدید برای رسیدن به اهدافمان و تأمین نیازهایمان بهره بگیریم.

یکی از اهداف اسلام طبق آیه « واعدوا لهم ما استطعتم من قوه » نیرومندی و قوی بودن مسلمانان در برابر دشمنان است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

۶. قوانین کنترل کننده

قرآن می‌فرماید :

« هر گاه به سوی نماز بر فاستید صورت‌ها و دست‌هایتان را تا آرنج بشویید »

و در جایی دیگر می‌فرماید :

« در دین مسائل و احکامی مشقت آور فعل نشده است »

مقایسه این دو آیه : آیه دوم قانون وضو را کنترل و محدود می‌کند.

۷. اختیارات حکومت اسلامی

این دین دارای احکام حکومتی است که در شرایط مختلف حاکم یک جامعه اسلامی می‌تواند بنابر مصالح جامعه و با نگاه به مقتضیات زمانه برای رفع مشکلات و مشخص نمودن تکلیف مسلمانان به صدور احکام حکومتی بپردازد.

حاکم اسلامی می‌تواند بر اساس مصالح جامعه به وضع قوانین متغیر بپردازد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به مؤسسه آموزش عالی غیرانتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

This document was created with Win2PDF available at <http://www.win2pdf.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.
This page will not be added after purchasing Win2PDF.